

Кірсанов А. П.,
студент 4 курсу 1 потоку 3 групи (спеціалізація Економічне право)
Інституту Права КНУ імені Тараса Шевченка

УДК 347.7

НЕБЕЗПЕКА ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА В ПЕРІОД ВІДБУДОВИ

У тезах доповіді розглядаються поняття зловживання правами інтелектуальної власності та тенденції такого зловживання. Особлива увага приділяється зловживаннями правами інтелектуальної власності в контексті Закону України «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України», який був прийнятий Верховною Радою України 1 квітня 2022 року, які потребують перегляду у згаданому Законі.

Ключові слова: зловживання, право інтелектуальної власності, Угода ТРІПС, війна.

Поняття «зловживання правом» попри його значну поширеність у практичному використанні відсутнє в національному законодавстві, а отже є досить дискусійним, і будь-які прояви зловживання в процесі реалізації передбачених і наданих законом прав є досить оціночними [1]. Проте, в науковій літературі ми вже зустрічаємо таке поняття як «зловживання правами інтелектуальної власності», і зокрема – патентними правами.

Водночас для забезпечення певної понятійної визначеності при наданні характеристики зловживання тим чи іншим діям суб'єкта щодо розпорядження правами інтелектуальної власності, спершу зупинимося на тлумаченні самого поняття «зловживання правами». Ми дотримуємося концепції, за якою зловживання правом визначають як форму здійснення права всупереч його призначенню, меті, соціальній функції чи інтересам інших суб'єктів, за допомогою якої спричиняється шкода іншим учасникам

суспільних відносин [2]. Як стверджує О.О. Вдовичен, особи, використовуючи свої права та не порушуючи рамки правових обмежень, можуть зашкодити іншим особам та суспільному благу [3].

У випадку, коли йде мова про інтелектуальну власність у сфері фармації, очевидною особливістю є забезпечення дотримання соціальних інтересів та основоположного права на охорону здоров'я. Безумовно механізми права інтелектуальної власності слугують важливими засобами для стимулювання й охорони новітніх розробок, але у таких чутливих сферах як фармація, необхідно забезпечити, аби приватний інтерес не приносив шкоду загальному громадському благу. Саме з цих позицій далі ми здійснюватимемо аналіз окремих норм, що регулюють патентну охорону винаходів у сфері фармації, що передбачені як Угодою ТРІПС, так і більш жорсткі положення, що передбачають більш високі стандарти охорони прав інтелектуальної власності, аніж ті, що вимагаються Угодою – положення ТРІПС-плюс.

Таким чином, при оцінці дій, які ми визначатимемо як можливі способи зловживання правами інтелектуальної власності, ми розглянемо, у яких випадках використання таких прав суперечить ідеологічній основі та меті окремої норми або механізму, чи порушує воно суспільні інтереси, та проаналізуємо, чи актуальна система та підходи до охорони прав інтелектуальної власності у сфері фармації виправдовують цілі та виконують завдання, які стояли перед законотворцем при розробці та впровадженні відповідних механізмів.

Верховною Радою України 1 квітня 2022 року було прийнято Закон України «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України» [4] (далі - Закон № 2174-IX), який на практиці призвів не до захисту права, а до зловживання ним. Відповідно до абзацу третього пункту 1 частини першої Закону № 2174-IX, «майнові права інтелектуальної власності, строк чинності яких спливає на день введення в Україні воєнного стану або під час дії воєнного стану, залишаються чинними

до дня, наступного за днем припинення чи скасування воєнного стану. З дня, наступного за днем припинення чи скасування воєнного стану, чинність майнових прав інтелектуальної власності може бути продовжена у встановленому порядку з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом».

Одним з таких випадків є ситуація із судовим оскарженням компанією Мерк Шарп Енд Доме Корп. державної реєстрації в Україні генеричного лікарського засобу «Каспофунгін-Тева» (справа № 910/9215/21).

Лікарський засіб з МНН каспофунгін був захищений патентом № 55409 «Фармацевтична композиція для внутрішньовенного введення, спосіб її одержання та спосіб лікування і /або профілактики грибкових захворювань (варіанти)».

Однак, компанія Мерк Шарп Енд Доме Корп. скористалась нормою Закону № 2174-IX для блокування виведення генеричних лікарських засобів з МНН каспофунгін на ринок України.

Вважаємо, що такі тенденції є вкрай небезпечними і сподіваємося на державницьку позицію та перегляд положень зазначеного вище закону.

Список використаних джерел:

1. Oksana Kashyntseva. Intellectual Property in Medicine and Pharmacy: Harmonization of Ukraine and EU Legislation / Ukrainian Healthcare Law in the Context of European and International Law. Published by Springer in 2022. URL: https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-05690-1?fbclid=IwAR2JVMpRhrcp1_NEOuVsSUZ-hjIuMhwOpt7p_dX1B-ruTw8kyaC8qWLBjYA#toc
2. Резнікова В.В. Зловживання правом: поняття та ознаки /В.В Резнікова// Університетські наукові записки. – 2013. – № 1(45). – с.23-35
3. Вдовичен, О. О. Поняття зловживання правом / О. О. Вдовичен [Електронний ресурс] Український юридичний портал. — URL: <http://radnuk.info/statti/249-tiorua-gov/14801-2011-01-19-03-05-49.html>.
4. Закон України «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України» URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-20#Text>